

Lukas



Lukas

Klaas Hoekman

Schrijver: Klaas Hoekman

ISBN: 9789465461878

© Klaas Hoekman

# Lukas

Het evangelie volgens Lukas wordt door de meeste moderne wetenschappers gedateerd tussen **80 en 90 n.Chr.** Hoewel de traditie de tekst toeschrijft aan Lukas, de arts en reisgenoot van Paulus, plaatsen kritische onderzoekers hier grote vraagtekens bij. In het vervolg op dit evangelie, het boek Handelingen, wijkt de weergave van de vroege kerk en de theologie van Paulus namelijk op cruciale details af van wat Paulus in zijn eigen brieven schrijft. Het is waarschijnlijker dat de auteur een hoogopgeleide, Griekssprekende christen van de tweede generatie was, die uit de overlevering putte om zijn eigen visie op Jezus vorm te geven.

Lukas presenteert zijn werk als een nauwkeurig onderzoek, maar het is belangrijk om te begrijpen dat hij **geen geschiedschrijving in de moderne zin van het woord** bedrijft. Voor Lukas is het feitelijke verslag ondergeschikt aan de theologische boodschap. Hij schrijft geen objectief journaal, maar een zorgvuldig gecomponeerd verhaal dat de lezer moet overtuigen van de universele betekenis van Jezus. Net als Mattheüs gebruikt Lukas het evangelie van Markus als zijn belangrijkste bron, maar hij gaat daar allesbehalve slaafs mee om. Wanneer Lukas het niet eens is met de weergave van Markus, aarzelt hij niet om de tekst te "**verbeteren**". Hij polijst de ruwe Griekse taal van Markus, verzacht de menselijke feilbaarheid van de discipelen en strijkt de scherpe kantjes van Jezus' emoties glad om een waardiger en goddelijker beeld van de Heiland te schetsen. Waar Markus soms een chaotisch en urgent beeld schept, brengt Lukas ordening aan; hij structureert het verhaal als een grote reis naar Jeruzalem, waarbij hij materiaal toevoegt dat we nergens anders vinden (zoals de gelijkenissen van de Verloren Zoon en de Barmhartige Samaritaan).

Een centraal thema in dit "verbeterde" verslag is de **sociale rechtvaardigheid en inclusiviteit**. Lukas herschrijft de geschiedenis om te laten zien dat Gods koninkrijk er juist is voor degenen die in de maatschappij van zijn tijd onderaan stonden: de armen, de vrouwen en de niet-Joden. In zijn stijl is hij een meesterverteller die filmische scènes combineert met diepe emotie en een sterke nadruk op de Heilige Geest.

In dit boek volgen we de weg van Lukas: een auteur die met grote literaire vaardigheid de traditie naar zijn hand zet. We zien Jezus niet alleen als een historisch figuur, maar als de belichaming van Gods bewogenheid met de hele wereld. Lukas nodigt ons uit om te kijken door een lens van genade, waarbij hij de oude verhalen opnieuw inkleurt om een boodschap van hoop te brengen aan iedereen die zich een buitenstaander voelt.

## Wie schreef eerst?

Over de vraag of Mattheüs, Markus of Lukas ouder is, bestaat in de Bijbelwetenschap een brede consensus, al blijft het een reconstructie van aanwijzingen. De meeste onderzoekers gaan ervan uit dat **Mattheüs en Lukas ongeveer gelijktijdig zijn geschreven**, maar als er een volgorde moet worden gekozen, wordt **Mattheüs vaak iets eerder** gedateerd (ca. 80-85 n.Chr.) dan Lukas (ca. 85-90 n.Chr.). Dit is gebaseerd op de volgende wetenschappelijke inzichten:

### De "Tweebronnenhypothese"

De basis van dit onderzoek is dat zowel Mattheüs als Lukas gebruikmaakten van het evangelie van **Markus** (het oudste evangelie, ca. 70 n.Chr.).

- Beide auteurs breiden Markus uit met een verzameling uitspraken van Jezus (de zogenaamde **Q-bron**).
- Omdat Lukas in zijn inleiding (Lukas 1:1) expliciet vermeldt dat "velen voor hem al een poging hebben gedaan" om het verhaal op te schrijven, suggereert dit dat hij een latere schakel in de keten is. Hij heeft waarschijnlijk meer bronnen en verslagen voor zich liggen dan Mattheüs.

### De verfijning van de theologie

In de tekstkritiek kijken onderzoekers naar de "ontwikkeling" van ideeën. Hoe verder de tijd vorderde, hoe meer de vroege christenen hun verhalen gingen polijsten:

- **Taalgebruik:** Lukas schrijft het mooiste en meest verfijnde Grieks van het Nieuwe Testament. Hij verbetert niet alleen Markus, maar zijn stijl is nog "literairder" dan die van Mattheüs.
- **Christologie:** Zoals we eerder zagen bij de doop van Jezus, maakt Lukas gebeurtenissen "objectiever" en "lichamelijker". Dit wijst vaak op een latere fase van reflectie, waarin men probeerde twijfels of vage visioenen weg te nemen met concrete beschrijvingen.

## De historische context (Handelingen)

Lukas schreef niet alleen een evangelie, maar ook het vervolg:

### Handelingen van de Apostelen.

- Het evangelie van Lukas en Handelingen horen onlosmakelijk bij elkaar. Handelingen beschrijft de verspreiding van het geloof tot in Rome en reflecteert op de spanningen tussen Joden en niet-Joden over een langere periode.
- De theologische rust en de manier waarop Lukas naar de "tijd van de kerk" kijkt, passen beter in de late jaren 80 of vroege jaren 90, wanneer de breuk tussen de kerk en de synagoge al verder gevorderd is dan bij Mattheüs.

## De verwoesting van Jeruzalem

Beide evangeliën refereren aan de verwoesting van de tempel in Jeruzalem (70 n.Chr.).

- Mattheüs beschrijft dit nog vaak in de beeldspraak van Joodse profetieën.
- Lukas (bijvoorbeeld in Lukas 21:20-24) beschrijft de belegering van Jeruzalem door legers veel specifieker en "historischer". Dit suggereert dat hij terugkijkt op een gebeurtenis die al wat langer geleden is en waarvan de details algemeen bekend waren.

## Conclusie

Hoewel ze "tijdgenoten" van elkaar zijn, wordt **Mattheüs** meestal als de **oudere broer** gezien. Mattheüs staat nog met beide benen in de Joods-christelijke discussies van vlak na de tempelverwoesting, terwijl Lukas al meer schrijft als een geschiedschrijver die voor een breder, internationaal publiek in het Romeinse Rijk de balans opmaakt.

### Kortom:

1. **Markus:** ca. 70 n.Chr.
2. **Mattheüs:** ca. 80–85 n.Chr.
3. **Lukas:** ca. 85–90 n.Chr.

# Lukas 1

*In hoofdstuk 1 begint Lukas zijn grote verslag als een echte speurneus. Hij wil alles precies weten en begint daarom niet bij Jezus, maar bij een heel bijzonder moment in de tempel. We maken kennis met een oud echtpaar dat de hoop op een kindje allang had opgegeven, en met een jong meisje in een klein dorpje dat bezoek krijgt van een engel. Lukas laat zien dat God van het begin af aan van plan was om de wereld op zijn kop te zetten: het onmogelijke wordt mogelijk, en twee baby's worden geboren die alles voorgoed zullen veranderen.*

## **Een groot geheim en twee wonderen**

Er was eens een priester die Zacharias heette. Hij was al oud en woonde samen met zijn vrouw Elisabeth. Ze waren heel gelukkig samen, maar er was één ding dat hen verdrietig maakte: ze hadden geen kinderen gekregen en nu ze oud waren, dachten ze dat het nooit meer zou gebeuren.

Op een dag mocht Zacharias in de prachtige tempel van God werken. Terwijl hij daar helemaal alleen was, stond er opeens een engel naast hem! Zacharias schrok zich kapot, maar de engel zei: "Wees niet bang! God heeft je gebed gehoord. Je vrouw Elisabeth zal een zoon krijgen. Je moet hem Johannes noemen. Hij zal een heel bijzonder kind zijn dat de mensen vertelt over de komst van de Heer."

Zacharias kon het bijna niet geloven. "Hoe kan dat nou?" vroeg hij. "Wij zijn veel te oud!" Omdat Zacharias twijfelde, zei de engel dat hij vanaf dat moment niet meer zou kunnen praten tot de baby was geboren. En het was echt waar: toen Zacharias de tempel uitkwam, kreeg hij geen woord meer uit zijn keel!